

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גיליון שו שנה ז' חג שמחת תורה חודש תשרי שנת ה' תשפ"ז

לפ"ג

בכורות ז. – יג:

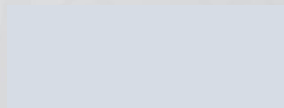
קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל

ניתן לפנות לכתובת המייל

sh0533132203@gmail.com

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות

להר"ר זלמן חיים הומינר בפל' 053-3132203

**נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.**

פרנס השבוע

מה בגליון?

- הא דאמרו בגמ' קרי ליה טמא כר' שמעון והאמר אבל אתה אוכל הבא בסיומן אחד האי תנא סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא, והיינו דרצו להוכיח דלר' שמעון על אף דלגבי בכורה דעינן שיהא ראשו ורובו דומה לאמו מ"מ לגבי אכילה די במקל' סיומין להתירו באכילה, ומכך דכאן קרי ליה טמא דזהו שיטת ר' שמעון דהטמא הנוכל מן הטהור אסור באכילה, ואילו הוא אומר שם דבסיומן אחד די להתירו באכילה, ודחו בגמ' דאין זה בהכרח שיטת ר' שמעון עכמו, אלא יא' לומר דתנא זה סובר כר' שמעון דהטמא הנוכל מן הטהור אסור באכילה, אבל לגבי ראשו ורובו הוא חולק עליו ולכך הוא אומר דבסיומן אחד מתירו באכילה, אבל לר' שמעון יא' לומר דדין אכילה כבכורה דבעינן ראשו ורובו דומה לאמו כדי להתירו באכילה, וקשה מה ההכרח לומר דתנא זה חולק עליו בחדא, למה לא נאמר דבאמת ר' שמעון הוא, דלמה לומר דתנא זה סובר כך אפשר, ולומר דר' שמעון סובר כך אי אפשר, ומאי שנא. ולכאורה גם דוחק הוא לומר דפליג עליו בחדא אם לא שמצינו ראייה לכך? (הערה ט"ו)
- מה דאמרו בגמ' דאמרו זקני אתונא לר' יהושע בן חנניה בני לן ביתא באוירא דעלמא אמר שם תלא צין רקיעא לארעא אמר להו אסיקו לי ליבני וטינא, והיינו שתלה את עכמו באויר על ידי שם קדוש, ואמר להם שיביאו לי הטיט והלכנים לשם ואז יבנה

להם באויר את הבית, והיות והם אינם יכולים להביא לו כך הוא לא יוכל לבנותו שם, לכאורה קשה דאם בשם קדוש עסקינן למה את עצמו תלה ולא תלה להם בית באויר, הרי אותו כוח קדוש שעל ידיו תלה עצמו יכל להשתמש בו גם לתלות הבית עצמו ולבנותו שם, ולמה לא עשה כן? (הערה י"ח)

- הא דאמר ליה אביי אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה מותר וכי תימא הכי נמי והתנן מת פטר חמור ר' אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו דאסור בהנאה לא יקבר כבכור אדם אלא אדם בכור הוא דבעי קבורה פשוט לא בעי קבורה, והיינו דאם טעמו של ר' אליעזר דחייב באחריותו משום דלמד כן בהיקש מבכור אדם, למה גבי איסור הנאה לא למד כן דמותר, ואין לומר דבאמת יהא סובר דמותר בהנאה דהרי להדיא אמר כאן ר' אליעזר יקבר, ולכאורה היינו משום איסור הנאה, ומה דרלו לתרץ דבאמת יקבר היינו כבכור אדם ולא איירי באיסור הנאה, זה אי אפשר לומר דא"כ יהא במשמע דרק בכור דאדם יקבר ולא פשוט וזה ודאי אינו, וקשה דלמה אם יקבר דבכור בהמה טמאה איירי בקבורת אדם דכבכור דאדם, א"כ יהא במשמע דפשוט דאדם לא יקבר, הרי יא לומר דבאמת אדם בכל גוונא יקבר, ורק בכור בהמה טמאה כיון דהוא הוקש לבכור דאדם, יקבר כבכור דאדם שנקבר ככל אדם, ואיך יא כאן משמעות דפשוט דאדם אינו נקבר, הרי כאן כל לא איירי על בכור דאדם אלא רק על בכור דבהמה טמאה שצזה הוא דומה לבכור האדם שנקבר ככל אדם, וממילא למה לא נאמר דבאמת יקבר לא איירי באיסור הנאה? (הערה כ"ה)

דף ז ע"א

טו. בגמ' קרי ליה טמא כר' שמעון
וקאמר אבל אתה אוכל הבא
בסימן אחד האי תנא סבר ליה
כוותיה בחדא ופליג עליה
בחדא. היינו דרצו להוכיח דלר'
שמעון על אף דלגבי בכורה
בעינן שיהא ראשו ורובו דומה
לאמו מ"מ לגבי אכילה די
במקצת סימנין להתירו באכילה,
ומכך דבאן קרי ליה טמא דזהו
שיטת ר' שמעון דהטמא הנולד
מן הטהור אסור באכילה, ואילו
הוא אומר שם דבסימן אחד די
להתירו באכילה, ודחו בגמ' דאין
זה בהכרח שיטת ר' שמעון
עצמו, אלא יש לומר דתנא זה
סובר כר' שמעון דהטמא הנולד
מן הטהור אסור באכילה, אבל
לגבי ראשו ורובו הוא חולק עליו
ולכך הוא אומר דבסימן אחד
מתירו באכילה, אבל לר' שמעון
יש לומר דדין אכילה כבכורה
דבעינן ראשו ורובו דומה לאמו
כדי להתירו באכילה. אבל באמת

קשה מה ההכרח לומר דתנא זה
חולק עליו בחדא, למה לא נאמר
דבאמת ר' שמעון הוא, דלמה
לומר דתנא זה סובר כך אפשר,
ולומר דר' שמעון סובר כך אי
אפשר, ומאי שנא. ולכאורה גם
דוחק הוא לומר דפליג עליו בחדא
אם לא שמצינו ראיה לכך. וצריך
לומר דהיות ובר' שמעון מצינו
גבי בכורה דבעינן ראשו ורובו,
לכך מסתבר יותר לומר דגבי
אכילה הוא גם סובר כן, ומשא"כ
תנא זה כאן שלא מצינו שיהא
סובר דבעינן הראשו ורובו גבי
בכורה, לכך גם גבי אכילה ניהא
לן דסובר דדי במקצת סימנים,
וממילא לכך מסתבר יותר לומר
דפליג עליו בחדא.

דף ח ע"א

טז. בגמ' תנו רבנן תרנגולת לעשרים
ואחד יום וכנגדה באילן לזו וכו'
בהמה גסה טמאה לשנים עשר
חודש וכנגדו באילן דקל טהורה
לתשעה חדשים וכנגדה באילן
זית. היינו דמנו בברייתא כל

זמני העיבור של בעלי החיים וכנגדם זמני הגידול של הפירות באילנות, וגבי בהמה גסה טהורה זמן עיבורה תשעה חדשים וכנגדה באילן גם הזית זמן גידולו תשעה חדשים. אבל קשה למה כאן לא הביאו זמן העיבור של האדם שהוא תשעה חדשים ולומר דהזית הוא כנגדו, וכפי שהביאו לעיל לגביתשמיש וכדומה גם דרך האדם יחד עם כל דרכי בעלי החיים, ומה הטעם כאן לא הביאו את האדם, וצ"ע.

דף ח ע"ב

יז. בגמ' אזל אשכח דרבנאי מגואי ודרבנאי מבראי דאי חזו ברעא דעיילא קמי לחו לבראי ודנפקא קמלי לחו לגואי אפכה לסנדליה קמלי לחו לגואי אפכה לסנדליה קמלי לחו לכולהו. ביאר רש"י דהיה ר' יהושע בן חנניה הופך סנדליו, ובכך כשנכנס היה נראה שאדם יצא, וכשיצא היה נראה שאדם נכנס, ובכך נגרם שהרגו הזקנים את השומרים כולם, דבפסיעות על הרצפה היה נראה

שגם יצא אדם וגם נכנס, ומה שהשומרים לא הרגו את ר' יהושע בן חנניה ביאר רש"י דהם היו הורגים רק אם נכנס כולו לפנים, אבל הוא שתפסוהו קודם שנכנס לא הרגוהו. ועיין ברש"י שכבר הקשה על רש"י דאם לא היו הורגין אותו משום שלא נכנס כולו לפנים, למה הזקנים את השומרים כן הרגו, הרי לכאורה גם הם לא היו הורגים אם לא נכנס אדם כולו לפנים, או יצא כולו לחוץ, וממילא הוא שלא נכנס כולו לפנים למה הרגו בשבילו את השומרים. ולכך ביאר הרש"י יאור אחר דנכנס כשישנו השומרים. אבל באמת קשה ביאורו דלא יתכן כ"כ שיכנס כשכל השומרים משני הצדדים יישנו. ולכך נראה לתרץ ביאורו של רש"י, דהזקנים חשבו שכן נכנס אותו אדם כולו לפנים, וזה למה, בשביל שראו פסיעות של אדם יוצא, דממילא היו בטוחים שמתוכו יצא ולא רק מאצע הדרך יצא, דהרי זה לא יתכן לצאת רק מאמצע הדרך, וממילא על אף שלא ראו פסיעות

בתחיל הדרך החוצה, חשבו שהשומרים הם שמשמשו הפסיעות כדי שלא יהרגום, וממילא לכך כן הרגום דהרי ודאי לא יצא אדם רק מאמצע הדרך, וכן לגבי הכניסה לפנים הגם שלא ראו פסיעות להכנס בכל הדרך ממש, מ"מ כיון דהיה להם ודאות שיצא ורק משמשו הפסיעות, כך כבר היה להם ודאות שגם נכנס ורק משמשו הדרך, אבל לגביו לא הרגוהו השומרים דהרי הם לא ראו שהלך בסנדלים הפוכים, וראו שנכנס רק חלק מן הדרך, דלכך לא הרגוהו דהרי לא נכנס כולו.

יח. **בגמ' בני לן ביתא באורא דעלמא אמר שם תלא בין רקיעא לארעא אמר להו אסיקו לי ליבני ופינא.** היינו שתלה את עצמו באויר על ידי שם קדוש, ואמר להם שיביאו לי הטיט והלבנים לשם ואז יבנה להם באויר את הבית, והיות והם אינם יכולים להביא לו כך הוא לא יוכל לבנותו שם. אבל לכאורה קשה דאם בשם קדוש עסקינן למה את עצמו תלה ולא תלה להם בית

באויר, הרי אותו כוח קדוש שעל ידיו תלה עצמו יכל להשתמש בו גם לתלות הבית עצמו ולבנותו שם, ולמה לא עשה כן. וצריך לומר דלא רצה לעשות מבוקשם, אלא רק להוכיחם שבהם תלוי הדבר שהם לא יכולים להביא הטיט והלבנים, ולנצחם בויכוח, אבל לעשות מבוקשם למה לו.

יט. **בגמ' ורצוצא דמית מהיכא נפיק רוחיה מהיכא דעל נפיק.** היינו אפרוח בתוך הביצה שמת בו שאלו לו מהיכן יוצאת רוחו והרי הביצה סגורה ולא נראינו שנשברה כשיצאה רוחו, והוא תירץ להם מהיכן שנכנסה רוחו לשם משם יצאה. אבל באמת קשה דהרי לגבי כניסת הרוח לשם יש לומר שבאה רוחו אליו קודם שנבראה הביצה, ובתוך מעי אמו אחר שנוצר האפרוח באה רוחו ואח"כ נבראה הביצה מסביבו, ומשא"כ יציאת רוחו כשמת בתוכו עדיין יקשה מהיכן יצאה. והיה יכול לתרץ להם בפשיטות שאינם יכולים להוכיח שמת בתוך ביצתו, דדלמא מיד בשבירת הביצה מת ולא

כשהיתה עדיין שלמה, וצריך
ביאור למה לא תירץ להם כן,
וצ"ע.

שבעינן להפריש הטלה ושנוטלו
לעצמו, וצ"ע.

דף ט ע"א

ב. במשנה שתי נקבות וזכר או
שתי זכרים ושתי נקבות אין
לכהן כלום אחת ביכרה ואחת
שלא ביכרה וילדה שני זכרים
נותן טלה אחד לכהן זכר ונקבה
מפריש טלה אחד לעצמו. היינו
דבאופן שאיכא זכר בכור ודאי
נותן טלה לכהן, אבל באיכא זכר
ונקבה והוי ספק צריך להפריש
טלה מספק כדי להפקיע קדושת
הבכור, אבל נוטלו לעצמו
דהמוציא מחבירו עליו הראיה
ולכך אין הכהן יכול להוציאו מידו
דהרי ספק הוא. אבל קשה למה
בכל המשנה נקטו גבי ודאי נותן
לכהן, וגבי ספק מפריש ונוטל
לעצמו, ואילו גבי האופן של שתי
נקבות וזכר או שתי זכרים ושתי
נקבות נקטו במשנה אין לכהן
כלום, ולא כתיב מפריש שתי
טלאים לעצמו, דמאי שא משאר
דיני המשנה דכן כתיב דין הספק

דף ט ע"ב

כא. בגמ' מתניתין מני ר' יהודה היא
דתניא פטר חמור אסור בהנאה
דברי ר' יהודה ור' שמעון מתיר
מאי טעמא דר' יהודה אמר עולא
יש לך דבר שצריך פדייה ומותר
ולא והרי בכור אדם שצריך
פדייה ומותר אלא יש לך דבר
שהקפידה עליו תורה בשה
ומותר. היינו דעל אף שדבר
שצריך פדייה וכגון בכור אדם
מצינו שלא יהא אסור על אף
הצורך בפדייתו, מ"מ מסתבר
שדבר שהקפידה עליו תורה
שפדייתו תליעשה בדבר מסויים
דווקא וכגון כאן בפטר חמור
דבעינן שה דווקא, מסברא יש
לומר דכל זמן שלא נפדה יהא
אסור בהנאה. אבל קשה למה
בדבר שהקפידה עליו תורה
במאי תהא פדייתו יותר סברא
הוא לאסורו בהנאה קודם פדייתו,
דמה החילוק במה פדייתו לעניין
לאסורו בהנאה קודם פדייה, וכי

משום דאי אפשר לפדותו בכל דבר צריך הוא להיות אסור יותר, הרי יש לומר דבעינן שה לפדייתו כיון דאיכא טעם לפדות קדושתו על השה דווקא, אבל אין בהכרח סברא בזה לאוסרו בהנאה. ועוד יותר קשה לפי מה שאמרו בגמ' לקמן (יא.) דלר' יהודה מה שהקפידה תורה בשה דווקא להקל עליו ולא להחמיר באו, והיינו דדווקא בשה יכול לפדותו אפי' שהוא שוה הרבה פחות משוויו, ומשא"כ שלא בשה צריך לפדותו בשוויו דווקא, דממילא בזה ודאי אין לומר דמסתבר לאוסרו בהנאה משום קפידא זו, דהרי הקפידא כלל לא באה להחמיר עליו אלא להקל, וממילא עדיין יקשה מהו טעמו של ר' יהודה לאוסרו בהנאה, וצ"ע.

דף יא ע"א

בב. בגמ' וצריכא דאי אשמעינן קמייתא משום דקא מפריש וקאי אבל הכא מתנות שלא הורמו כמי שלא הורמו דמיין אימא לא ואי אשמעינן הכא דאפשר לעשורי מיניה וביה דהא מנה

אבל התם כיון דשה מעלמא בעי אתויי ומפריש וקאי אימא לא צריכא. היינו מה שאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח בין על פטרי חמורים של ישראל שהורישן לנכדו כהן והוא הורישן לנכדו ישראל דמעשרן והן שלו, ובין על טבלים כן דמעשרן והן שלו, למאי הוצרך לומר כן על שני דינים אלו ולא די באחד, וביארו בגמ' דצריכא דאי רק קמייתא אשמעינן גבי פטרי חמורים הו"א משום דקא מפריש וקאי, אבל גבי טבלים מתנות שלא הורמו לא נחשבות כמי שהורמו ולכך יהא חייב. אבל קשה מה ההו"א לומר כן, ומהו הצד לומר דדווקא גבי פטרי חמורים מפריש וקאי הוא, הרי כאן לא היו לו כלל השיין מזקנו כדי שיפריש עליהן, ומשא"כ בטבלים שההפרשה הוא ממה שקיבל מזקנו דיותר יש צד לומר דמפריש וקאי, דממילא לכאורה כהצד השני דלקמן משמע דאפשר לעשורי מיניה וביה מסתבר, ומה הצד הראשון כלל, וממילא עדיין יקשה למה לא

נתחדש הדין גבי פטרי חמורים ומיניה יהא משמע גם אותו דין גבי טבלים, דכ"ש הוא שיהא מעשרן והן שלו דמיניה וביה מעשרן, וצ"ע.

דף יא ע"ב

כג. בגמ' תנן התם המפקיד פירותיו אצל הכותי ואצל עם הארץ בחזקתן למעשר ולשביעית אצל העובד כוכבים כפירותיו. היינו דאם הפקיד פירותיו אצל הכותי או אצל ישראל עם הארץ אין לו לחשוש שמא החליפו פירותיו עם פירותיהן ולכך להתחייב שוב להפריש עליהן ולעשרן, והרי הן בחזקתן שכבר הן פרשו מהן מעשר ושביעית ויכול לאכלן, ומשא"כ אם אצל העכו"ם הפקיד פירותיו, הרי דין הפירות כפירות הנכרי כיון שודאי החליף הפירות עם פירותיו, ושל הנכרי עדיין לא הופרשו בהן מעשר ושביעית, ולכך חייב שוב ללהפריש ולעשר. וצריך ביאור מה באמת החילוק, למה גבי כותי ועם הארץ אין חשש שיחליפו ואילו גבי עכו"ם

הדבר ודאי שהחליף, ואפי' אין זה רק חשש, מאי שנא. וגם למה ברור הדבר שיהא כל כותי ועם הארץ נאמנין שלא להחליף, ואילו כל עכו"ם ודאי מחליף, וכי אין עכו"ם נאמנים, ואין כותי ועם הארץ שאינם נאמנים, עד כדי שלכך נאמר דבכותי ועם הארץ אפי' חשש ליכא, ובעכו"ם ודאי שהחליף, ונראה תימא, וצ"ע.

דף יב ע"א

כד. בגמ' איבעיא להו מהו לפדות בכך פקועה מר זוטרא אמר אין פודין ורב אשי אמר פודין א"ל רב אשי למר זוטרא מאי דעתיד דילפת מפסח אי מה לחלן זכר תמים ובן שנה אף כאן זכר תמים ובן שנה תפדה תפדה ריבה אי תפדה תפדה ריבה אפי' בן פקועה נמי א"כ שח שח מאי אחני ליה. היינו דלמעשה מר זוטרא למד מפסח רק גבי בן פקועה דאינו ראוי לפדות בו כמו דאינו ראוי לפסח, ולא למד מתפדה תפדה לרבותו כמו גבי

זכר תמים ובן שנה דא"כ מאי
 אהני ליה הגז"ש שה מפסח.
 אבל קשה דמה היא טענה זו
 דשה שה מאי אהני ליה, הרי
 כבר למדנו משה שה למעט כל
 הני דלעיל ולמה לא די בכך,
 דממילא עדיין יקשה למה לא
 נרבה בן פקועה מתפדה תפדה,
 וצ"ע.

דף יב ע"ב

כה. בגמ' אמר ליה אביי אי מה בכור
 אדם מותר בהנאה אף בכור
 בהמה טמאה מותר וכי תימא
 הכי נמי והתנן מת פטר חמור
 ר' אליעזר אומר יקבר מאי יקבר
 לאו דאסור בהנאה לא יקבר
 כבכור אדם אלא אדם בכור הוא
 דבעי קבורה פשוט לא בעי
 קבורה. היינו דאם טעמו של ר'
 אליעזר דחייב באחריותו משום
 דלמד כן בהיקש מבכור אדם,
 למה גבי איסור הנאה לא למד כן
 דמותר, ואין לומר דבאמת יהא

סובר דמותר בהנאה דהרי
 להדיא אמר כאן ר' אליעזר יקבר,
 ולכאורה היינו משום איסור
 הנאה, ומה דרצו לתרץ דבאמת
 יקבר היינו כבכור אדם ולא איירי
 באיסור הנאה, זה אי אפשר לומר
 דא"כ יהא במשמע דרק בכור
 דאדם יקבר ולא פשוט וזה ודאי
 אינו. אבל קשה דלמה אם יקבר
 דבכור בהמה טמאה איירי
 בקבורת אדם דכבכור דאדם,
 א"כ יהא במשמע דפשוט דאדם
 לא יקבר, הרי יש לומר דבאמת
 אדם בכל גוונא יקבר, ורק בכור
 בהמה טמאה כיון דהוא הוקש
 לבכור דאדם, יקבר כבכור דאדם
 שנקבר ככל אדם, ואיך יש כאן
 משמעות דפשוט דאדם אינו
 נקבר, הרי כאן כל לא איירי על
 בכור דאדם אלא רק על בכור
 דבהמה טמאה שבוה הוא דומה
 לבכור האדם שנקבר ככל אדם,
 וממילא למה לא נאמר דבאמת
 יקבר לא איירי באיסור הנאה,
 וצ"ע.